

Toplantı : 16

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 657

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısının Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma ve Bütçe ve Plan Komisyonları Raporları. (M. Meclisi : 1/318; C. Senatosu : 1/479)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 330)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2758*

14 . 12 . 1976

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 9 . 12 . 1976 tarihli 17 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Kemal Güven
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu tasarı 3 . 7 . 1975 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 3 . 6 ; 9 , 23 , 24 , 25 . 11 ; 7 , 8 , 9 . 12 . 1976 tarihli 107 , 5 , 11 , 12 , 13 , 15 , 16 ve 17 nci Birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 330)

T.C.

Başbakanlık

2 . 7 . 1975

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : 71-1975/3333

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 9 . 6 . 1975 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırması hakkında Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı» ve gerekçesiyle eki Anlaşmanın Türkçe ve İngilizce metinleri ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

*Süleyman Demirel
Başbakan*

GEREKÇE

4 Haziran 1945 tarihli ve 4749 sayılı Kanunla tasdik olunan Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesi hükümleri, Milletlerarası Sivil Havacılığın çeşitli ülkeler arasında akdolunacak iki taraflı anlaşmalara dayanan bir sistem dahilinde gelişmesinin teşvik ve bu yolda yapılacak anlaşmaların anahatlarını tespit ederek aralarında benzerlik sağlanmasını öngörmektedir.

Hükümetimiz, ülkemizin coğrafi durumunu ve uluslararası hava servislerinin ülkemizden geçmesinin sağlayacağı çıkarları gözönünde tutularak bütün ülkelerle yurdumuz arasında iktisadi, teknik ve kültürel bağları kuvvetlendirmek ve aynı zamanda millî sivil havacılığımızı teşvik ve kalkındırmak amacıyla bugüne kadar bir çok ülkeyle Hava Ulaştırma Anlaşması imzalanmıştır. Bu meyanda ülkemiz ile Pakistan Cumhuriyeti arasında gelişen ilişkilerimizin doğal bir sonucu olarak bu ülke heyeti ile yapılan görüşmeler 13 Temmuz 1973 günü bir anlaşma ile sonuçlanmıştır.

Bu anlaşma hükümleri genel olarak Şikago Konferansında saptanan model anlaşmadan esinlenmiş olup karşılıklılık esasına dayanmaktadır. Söz konusu anlaşma çerçevesinde hava trafiği ile ilgili millî kanun ve nizamla riayet edilmek şartıyla her iki ülke arasında tarifeli ve tarifesiz hava servisleri işletilebilecektir.

Bu anlaşma, iki ülkenin hava yolu işletmeleri arasında işbirliğini geliştirmesi, direkt hava servislerinin işletilmesiyle iki ülke arasındaki seyahat süresinin kısaltılması Pakistan ile ekonomik ve teknik ilişkilerimizin gelişmesi bakımından faydalı mütalaa edilmektedir.

Anlaşma, onaylanmasının uygun bulunması zımında Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirine sunulur.

Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân
Komisyonu
Karar No. : 13
Esas No.

21 . 12 . 1976

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 9 . 12 . 1976 tarihli 17 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırması hakkında anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı, Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakleriyle Komisyonumuzda müzakere edildi.

Komisyonumuz: Tasarı gerekçesinde izah edilen hususları benimsemiş, Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilen metnin aynen kabulüne,

Havalesi gereğince Dışişleri ve Turizm - Tanıtma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere.

Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar vermiştir.

Başkan
Erzurum
Hilmi Nalbantoğlu

Sözcü
İstanbul
Ali Oğuz

Kâtip
Konya
Mehmet Varışlı
İmzada bulunamadı

Üye
Tabii Üye
Ekrem Acuner
Toplantıda bulunamadı

Üye
Denizli
Hüseyin Atmaca

Üye
Hakkâri
Naci Cidal
Toplantıda bulunamadı

Üye
Tabii Üye
Emanullah Çelebi
Toplantıda bulunamadı

Üye
Sakarya
Hasan Fehmi Güneş

Üye
Afyonkarahisar
Kâzım Karaağaçlıoğlu
İmzada bulunamadı

Üye
Kocaeli
Abdullah Köseoğlu

Üye
C. Bşk. S. Üye
Sabahattin Özbek

Üye
Antalya
Şerafettin Pakar
Toplantıda bulunamadı

Üye
Sakarya
Osman Salihoğlu
İmzada bulunamadı

Üye
Çorum
Safa Yalçuk

Üye
Bolu
Alâeddin Yılmaztürk

Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu

Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Komisyonu

28 . 12 . 1976

Karar No. : 15

Esas No. : 1/479

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Millet Meclisinin 9.12.1976 tarihli 17 nci Birleşiminde görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Komisyonumuzda, 28.12.1976 tarihinde ilgili Bakanlık temsilcilerinin de iştirakiyle yapılan toplantıda incelendi ve görüşüldü.

Gereğesinde, adı geçen iki ülkenin, hava yolu işletmeleri arasında işbirliğini geliştirmesi, iki ülke arasında seyahat süresinin kısaltılması, Pakistan ile ekonomik ve teknik ilişkilerimizin gelişmesini öngören bu kanun tasarısı Komisyonumuzca da benimsenmiş ve tasarı Millet Meclisinden gelen şekliyle aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Birtis <i>Kâmrân İnan</i>	Başkanvekili C. Bşk. S. Ü. Özer Derbil Toplantıda bulunamadı	Sözcü İstanbul Erdoğan Adalı Toplantıda bulunamadı
Kâtip Manisa Oral Karaoğlanı Toplantıda bulunamadı	Üye Ankara <i>Atıf Benderlioğlu</i>	Üye Bolu Turgut Yaşar Gülez Toplantıda bulunamadı
Üye Giresun <i>Hayrettin Erkmen</i>	Üye Kars Söz Hakkım Saklıdır <i>Sırrı Atalay</i>	Üye Diyarbakır <i>Selâhattin Cizrelioğlu</i>
Üye Niğde <i>Abdullah Emre İleri</i>	Üye Kayseri Söz Hakkım Mahfuzdur. <i>Ziya Müezzinoğlu</i>	Üye İstanbul <i>Besim Üstünel</i>
Üye Tabii Üye Ahmet Yıldız Toplantıda bulunamadı	Üye Tabii Üye <i>Selâhattin Özgür</i>	Üye Kayseri <i>Sami Turan</i>

Bütçe ve Plan Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Bütçe ve Plan Komisyonu
Karar No. : 38
Esas No. : 1/479

18 . 1 . 1977

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 9 Aralık 1976 tarihli 17 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun tasarısı, Millet Mecisi Başkanlığının 14 Aralık 1976 tarihli ve 2758 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Komisyonumuzun 18 Ocak 1977 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, 13 Temmuz 1973 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmasına Dair Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasını öngörmektedir.

Tasarının gerekçesinde de belirtildiği üzere «Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi», uluslararası sivil havacılığın, ülkeler arasında akdolunacak iki taraflı anlaşmalara dayanan bir sisteme göre gelişmesini öngörmüş ve bu konuda yapılacak anlaşmaların ana hatları da tespit edilerek, söz konusu ikili anlaşmaların bir diğerleri ile benzer düzenlemelere sahip olmalarının gerçekleştirilmesi istenmiştir.

Ülkemizin coğrafi durumu, diğer ülkeler ile olan siyasi ve iktisadi bağlarımız, uçaklarımızın, yabancı ülkelere sefer yapmasını ve karşılığında da, yabancı ülkeler uçaklarının Türkiye'ye uğramasını gerektirmiş ve bundan sağlanacak yararlar gözetilerek, çeşitli ülkeler ile ülkemiz arasında Hava Ulaştırması Anlaşmaları yapılmıştır.

Dost Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti ile Hükümetimiz arasında imzalanan Hava Ulaştırması Anlaşması, ülkemizin diğer ülkeler ile imzaladığı ikili anlaşmalar dizisinin bir halkasını teşkil etmekte ve her iki ülke arasında tarifeli ve tarifersiz hava seferlerinin düzenlenmesine ilişkin esasları ihtiva etmektedir.

Kalkınma Planı yönünden değerlendirme :

Kalkınma Planında gerek Ulaştırma Sektörü gerek Turizm Sektörü için belli ilke ve belli hedefler tespit edilmiştir ki, Anlaşma hükümleri, plan yönünden uyarluk göstermektedir.

Bütçe uygulaması yönünden değerlendirme :

Anlaşma, genel karakteri ile Ulaştırma hizmetlerinin genişletilmesini gerçekleştirici ve uluslararası sivil havacılık sözleşmesi hükümleri uyarınca ülkemizin ikili anlaşmalar ile yüklendiği yükümler dizisinin bir halkasını teşkil edici niteliktedir. Anlaşmanın getirdiği malf yük, bütçeyi olumsuz yönde etkileyecek mahiyette görülmemiştir.

Tasarının benimsenme gerekçesi :

Arz edilen hususları ihtiva eden tasarı, belirten esaslar dahilinde değerlendirilmiş kalkınma planına uyarlığı ve bütçeye olumsuz bir etkisi olmadığı ve Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesindeki genel hükümlere paralellığı tespit edilmek ve dost Pakistan ile ülkemiz arasındaki ekonomik ve teknik ilişkilerimize olan katkısı gözetilmek suretiyle Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Milet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri, Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir. İşbu raporumuz, Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Ankara <i>Yiğit Köker</i>	Başkanvekili Cumhurbaşkanınca S. Ü. <i>Selâhaddin Babüroğlu</i>	Sözcü Zonguldak <i>Ahmet Demir Yüce</i>
Kâtip Balıkesir <i>Raif Eriş</i>	Aydın Halil Goral Toplantıda bulunamadı.	Cumhurbaşkanınca S. Ü. Zeyyat Baykara Toplantıda bulunamadı.
Cumhurbaşkanınca S. Ü. Fethi Çelikbaş Toplantıda bulunamadı.	Erzincan Niyazi Ünsal İmzada bulunamadı.	Gaziantep <i>İ. Tevfik Kutlar</i>
Gümüşhane <i>Ö. Naci Bozkurt</i>	Kahramanmaraş Adnan Karaküçük İmzada bulunamadı.	Kars <i>Y. Ziya Ayrım</i>
Kütahya Ahmet Özümucu İmzada bulunamadı.	Tabii Üye Haydar Tunçkanat İmzada bulunamadı.	Trabzon <i>Hasan Güven</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — 13 Temmuz 1973 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmasına dair Anlaşmanın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — 13 Temmuz 1973 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmasına dair Anlaşmanın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAYINDIRLIK, ULAŞTIRMA VE İMAR - İSKÂN KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaşmanın Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

DIŐIŐLERİ, TURİZM VE TANITMA
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

*Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaőtmanın Onaylanmasının Uygun Bulun-
duğuna Dair Kanun Tasarısı*

MADDE 1. — Millet Meclisince kabul edilen 1 nci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisince kabul edilen 2 nci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisince kabul edilen 3 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE VE PLAN KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

*Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırması Hakkında Anlaőtmanın Onaylanmasının Uygun Bulun-
duğuna Dair Kanun Tasarısı*

**MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci mad-
desi aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci mad-
desi aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü mad-
desi aynen kabul edilmiştir.**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE PAKİSTAN İSLÂM CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA HAVA ULAŞTIRMA ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti

7 Aralık 1944 günü Şikago'da imzaya açılan Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi ve Uluslararası Hava Servisleri Transit Anlaşması tarafları olup,

Kendi ülkeleri arasında ve ötesinde hava servisleri ihdas etmek amacı ile bir anlaşma akdetmek isteyerek, Aşağıdaki gibi anlaşmışlardır;

Madde : 1

Tarifler

Bu anlaşma bakımından, metin aksini amir bulunmadıkça;

a) «Şikago Sözleşmesi» terimi 7 Aralık 1944'te Şikago'da imzaya açılan Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesini ve her iki Âkit Tarafça kabul edilmiş olan Sözleşmenin 90 ncı maddesine göre çıkarılan ek'ler ile 90 ncı ve 94 ncü maddelere göre Sözleşme ve Ek'lerinde yapılan değişiklik ve ilâveler anlamını taşır.

b) «Havacılık Makamları» terimi Türkiye Cumhuriyeti bakımından Ulaştırma Bakanı veya sözü geçen Bakan tarafından yapılan ödevleri yerine getirmeye yetkilendirilen herhangi bir kimse veya daire ve Pakistan İslâm Cumhuriyeti bakımından Sivil Havacılık Genel Müdürü veya sözü geçen Sivil Havacılık Genel Müdürü tarafından yapılan görevleri yerine getirmeye yetkilendirilen herhangi bir kimse veya daire anlamına gelir.

c) «Tayin edilen hava yolu işletmesi» terimi, bu anlaşmanın 3 ncü maddesi gereğince tayin edilen ve yetkilendirilen hava yolu işletmesi demektir.

d) «Ülke» terimi, Şikago Sözleşmesinin 2 ncı maddesinde belirtilen anlama gelir.

e) «Hava Servisi», «Uluslararası Hava Servisi», «Hava Yolu İşletmesi» ve «Teknik iniş» terimleri, Şikago Sözleşmesinin 96 ncı maddesinde belirtilen anlamları taşır.

f) «Kapasite» terimi aşağıda belirtilen anlamları taşır:

Uçak ile ilgili olarak, hattın tamamında veya bir kısmında uçağın yolcu ve yük için istifade edilebilir hacmidir.

Belirtilen bir Hava Servisi ile ilgili olarak, bu serviste kullanılan uçağın kapasitesinin bu uçakla belli bir süre zarfında hattın tamamı veya bir kısmında yapılan sefer adedi ile çarpımıdır.

g) «Ücret Tarifesi» terimi yolcu, yük ve posta taşınması için ödenecek bedeller ve bu bedellerin tabi oldukları şartlarla mümessillik ve diğer yardımcı hizmetlerin ücretleri ve şartları anlamını taşır.

h) «Trafığın Taşınması» yolcu, yük ve posta taşınması anlamına gelir.

Madde : 2

Trafik Hakları

1) Âkit Taraflardan her biri, ötekine, bu Anlaşma Ek'inde belirtilen hatlarda tarifeli uluslararası hava servisleri kurması amacıyla, bu anlaşmada belirtilen hakları tanır. Bu servislere ve hatlara bundan böyle sırasıyla «mutabık kalınan servisler» ve «tasrih edilen hatlar» denecektir. Âkit Taraflardan her biri tarafından tayin olunan hava yolu işletmeleri, tasrih edilen bir hatta mutabık kalınan bir servisi işletirken, aşağıdaki hakları kullanacaklardır.

a) Öteki Âkit Tarafın ülkesi üzerinden inmeden uçmak.

b) Sözü geçen ülke içerisinde teknik iniş yapmak.

c) Yolcu, yük ve posta şeklindeki uluslararası trafiği bırakmak ve almak amacıyla, sözü geçen ülke içerisinde, o hat için bu Anlaşma Ekinde belirtilen noktalara iniş yapmak.

2) Bu maddenin (1) fıkrasındaki hiçbir husus, bir Âkit Taraf hava yolu işletmesine öteki Âkit Taraf ülkesindeki bir noktaya bırakılmak üzere, aynı Âkit Taraf ülkesi içinde ücret veya kira karşılığında yolcu, yük ve posta almak hakkının verildiğine delâlet etmeyecektir.

Madde : 3

İşletme Yetkileri

1) Âkit Taraflardan her biri öteki Âkit Tarafa, tasrih edilen hatlarda mutabık kalınan servisleri işletmek amacıyla tayin ettiği kendi hava yolu işletmesini yazılı olarak bildirmek hakkına sahip olacaktır.

2) Öteki Âkit Taraf, böyle bir tayin bildirisini aldığı anda, bu maddenin (3) ve (4) ncü fıkraları hükümleri saklı kalmak üzere tayin edilen havayolu işletmesine ilgili işletme yetkilerini gecikmeden tanıyacaktır.

3) Âkit Taraflardan birinin yetkili havacılık makamları, öteki Âkit Tarafın tayin ettiği bir havayolu işletmesinden, bu makamların uluslararası hava servislerinin işletilmesinde normal ve makul bir şekilde uyguladıkları kanun ve nizamlarda gösterilen şartları yerine getirebilecek vasıfları haiz bulunduğu hususunda kendilerini tatmin etmesini isteyebilir.

4) Âkit Taraflardan her biri, tayin edilmiş bir havayolu işletmesinin esas mülkiyetinin ve fiilî kontrolünün bu havayolu işletmesini tayin eden tarafın veya uyruklarının elinde bulunduğu kanaat getirmediği hallerde, bu maddenin 2 nci fıkrasında sözü geçen işletme yetkilerini tanımayı reddedebilir veya bu havayolu işletmesinin 2 nci maddede belirtilen hakları kullanması bakımından gerekli gördüğü kayıtları koyabilir.

5) Bir havayolu işletmesi bu Anlaşma hükümleri gereğince böylece tayin edilip, kendisine yetki verilince, bu Anlaşmanın 8 nci ve 9 ncu maddeleri hükümlerine uygun olarak tespit edilen bir ücret tarifesinin ve kararlaştırılan kapasitenin o servis bakımından yürürlükte olması kaydıyla mutabık kalınan servisleri işletmeye herhangi bir tarihte başlayabilir.

Madde : 4

İşletme Yetkilerinin Geri Alınması - Hakların Uygulanmasının Durdurulması

1) Âkit Taraflardan her biri, aşağıdaki hallerde, öteki Âkit Tarafa tayin edilen bir havayolu işletmesine verilmiş bulunan işletme yetkisini geri almak veya bu Anlaşmanın 2 nci maddesinde belirtilen hakların kullanılmasını durdurmak veya bu hakların kullanılması üzerinde gerekli gördüğü kayıtları koymak hakkına sahip olacaktır.

a) O havayolu işletmesinin esas mülkiyetinin veya fiilî kontrolünün havayolunu tayin eden Âkit Tarafın veya uyruklarının elinde bulunmaması veya,

b) O havayolu işletmesinin bu hakları tanıyan Âkit Tarafın kanun ve nizamlarına uymaması, veya

c) Havayolu işletmesinin başka bir şekilde bu Anlaşmada belirtilen şartlara uygun olarak işletme yapmaması,

2) Bu maddenin 1 nci fıkrasında belirtilen ve hakların geri alınması tatbikatının durdurulması veya kayıtlar konulması hususlarında derhal bir işlem yapılması, kanun ve nizamların daha fazla ihlâl edilmesinin önlenmesi için şart değilse, böyle bir hak ancak öteki Âkit Taraf ile istişareden sonra kullanılacaktır.

Madde : 5

Gümrük Vergilerinden ve Diğer Vergilerden, Resimlerden Bağışıklık

1) Âkit Taraflardan her birinin tayin edilen havayolu işletmesi tarafından uluslararası servislerde işletilen uçaklar ve bu uçaklarda bulunan mutad donatım, akaryakıt ve yağlama yağları ve (yiyecek, içecek ve tütün dahil) uçak kumanyası da, öteki Âkit Taraf ülkesine varışta, tekrar yurt dışına çıkarılincaya kadar uçakta kalmak veya öteki Âkit Taraf ülkesi üzerindeki uçuşun bir kısmında kullanılmak kaydıyla, bütün gümrük vergileri, muayene ücretleri ve diğer resim ve vergilerden bağışık tutulacaktır.

2) Aşağıdakilerde, yapılan hizmetler karşılığı alınacak ücretler hariç aynı resim ve vergilerden bağışık tutulacaktır.

a) Âkit Taraflardan birinin ülkesinde, bu taraf yetkili makamlarınca tespit edilen miktarları aşmamak ve öteki Âkit Tarafın uluslararası bir servisinde çalıştırılan uçaklarında kullanılmak üzere uçağa alınan uçak kumanyaları;

b) Âkit Taraflardan birinin ülkesine, öteki Âkit Tarafın tayin edilen havayolu işletmesinin uluslararası servislerinde kullanılan uçaklarının bakım ve onarımı için sokulan yedek parçalar;

c) Uçağa alındığı Âkit Taraf ülkesi üzerinde yapılacak uçuşun bir kısmında kullanılacak bile olsa, öteki Âkit Tarafın tayin edilen havayolu işletmesi tarafından uluslararası servislerde işletilen uçakların ikmaline ayrılmış olan akaryakıt ve yağlama yağları,

Yukardaki (a), (b) ve (c) talî fıkralarında sözü geçen maddeler gümrük nezaret ve kontrolü altında tutulabilir,

Madde : 6

Mutat Havacılık Donatımı ile İkmal Maddelerinin Depolanması

Âkit Taraflardan birinin uçaklarında bulundurulmuş malzeme ve ikmal maddeleri gibi, mutata havacılık donatımını da öteki Âkit Taraf ülkesinde, ancak o ülkenin gümrük makamlarının müsaadesi ile boşaltılabilir. Böyle bir durumda, bunlar tekrar ülke dışına çıkarılınca veya başka bir şekilde gümrük nizamlarına göre elden çıkarılınca kadar sözü geçen yetkili makamların nezaretinde bulundurulabilir,

Madde : 7

Direkt Transit Trafığı

Âkit Taraflardan birinin ülkesinden transit geçen yolcular çok basitleştirilmiş bir kontrolden daha fazla bir kontrole tabi tutulmayacaklardır. Doğrudan doğruya transit geçen bagaj ve yükler gümrük vergileri ve diğer vergi ve resimlerden bağışık tutulacaklardır.

Madde : 8

Kapasite Hükümleri

1) Her iki Âkit Tarafın havayolu işletmelerine, kendi ülkeleri arasında tasrih edilen hatlarda, mutabık kalınan servisleri işletmeleri için âdil ve eşit imkân sağlanacaktır.

2) Âkit Taraflardan her birinin havayolu işletmeleri, mutabık kalınan servisleri işletirken, öteki Âkit Tarafın havayolu işletmelerinin çıkarlarını, bu sonuncu havayolu işletmelerinin aynı hatların bütünü veya bir kısmı üzerinde işlettiği servislere, uygun olmayan bir nispette tesir etmemek üzere, gözönünde bulunduracaktır.

3) Âkit Tarafların tayin edilen havayolu işletmelerinin sağladığı mutabık kalınan servislerin, tasrih edilen hatlardaki kamu ulaştırma ihtiyaçları ile sıkı ilgisi bulunacak ve bunların ilk amacı, havayolu işletmesini tayin eden tarafın ülkesine gelen veya ülkesinden giden yolcu, yük ve postaya ait mevcut olan veya olması makul bir tarzda beklenen taşıma ihtiyaçlarını makul bir hamule faktörü ile karşılamaya yetecek bir kapasiteyi sağlamak olacaktır.

4) Âkit Taraflardan her birinin tayin edilen havayolu işletmesinin öteki Âkit Taraf ülkesindeki noktalar ile 3 ncü memleketlerdeki noktalar arasındaki trafiği, tasrih edilen hatlarda taşıma hakkı, kapasitenin ilgili bulunduğu aşağıdaki genel ilkeler çerçevesinde kullanılacaktır :

a) Havayolu işletmesini tayin eden Âkit Taraf ülkesine gelecek veya ülkesinden gidecek olan trafik ihtiyaçları;

b) Havayolu işletmesinin geçtiği bölgedeki devletlerin havayolu işletmelerince kurulan başka ulaştırma servisleri de gözönüne alındıktan sonra, o bölgenin trafik ihtiyaçları; ve

c) Uzak menzilli hava seferleri ihtiyaçları.

5) Sağlanacak kapasite ve işletilecek servislerin sıklığı hususunda, servislere başlanmadan önce, Âkit Tarafların yetkili havacılık makamları arasında başlangıçta bir mutabakata varılacaktır. Başlangıçta tespit edilen bu kapasite ve servis sıklığı, sözü geçen makamların herhangi biri tarafından zaman zaman yeniden gözden geçirilebilir,

Madde : 9

Ücret Tarifeleri

1) Taraflardan birinin havayolu işletmesi tarafından diğer taraf ülkesine veya ülkesinden yapılacak taşımalar için konulacak ücret tarifeleri, işletme masrafları, makul bir kâr ve diğer havayollarının tarifeleri de dahil, bütün ilgili unsurlar gözönünde tutularak makul seviyelerde tespit edilecektir.

2) Bu maddenin 1 nci paragrafında zikredilen ücret tarifeleri, mümkün ise, her iki tarafın tayin edilmiş havayolu işletmeleri tarafından birbirleriyle danışma suretiyle tespit edilecek ve böyle bir anlaşma, mümkün olduğu nispette, Uluslararası Hava Ulaştırma Birliği ile Dünya Posta Birliğinin ücret tarifelerinin hazırlanması için takip ettiği usul çerçevesinde olacaktır.

3) Bu suretle üzerinde mutabık kalınan ücret tarifeleri, yürürlüğe girmesi tasarlanan tarihten en az doksan (90) gün önce tarafların Sivil Havacılık Makamlarının onayına sunulacaktır. Özel durumlarda bu süre, sözü geçen makamların mutabakatı ile azaltılabilir.

4) Böyle bir mutabakat resmen bildirilebilir; eğer tarafların Sivil Havacılık Makamlarından hiçbiri, 3 ncü paragraf hükümlerine göre tevdi edilmiş bulunan ücret tarifelerine tevdi tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde itirazlarını bildirmez iseler, ücret tarifeleri tasvip edilmiş telâkki olunur. 3 ncü paragraf hükümlerine göre tevdi müddetinin kısaltılmış olması halinde, tarafların Sivil Havacılık Makamları itiraz müddetinin otuz (30) gündenden daha az olmasında mutabık kalabilirler.

5) Eğer bir ücret tarifesi üzerinde bu maddenin 2 nci paragrafı hükümlerine göre anlaşma olmazsa, veya 4 ncü paragrafta zikredilen otuz (30) günlük müddet zarfında bir taraf Sivil Havacılık Makamı, diğer taraf Sivil Havacılık Makamına, 2 nci paragraf hükümlerine göre tespit edilen herhangi bir ücret tarifesine itirazını bildirirse, iki taraf Sivil Havacılık Makamları ücret tarifesini karşılıklı anlaşma ile tespit edeceklerdir.

6) Eğer Sivil Havacılık Makamları bu maddenin 3 ncü paragrafı hükümlerine göre kendilerine tevdi edilmiş ücret tarifeleri üzerinde veya 5 ncü paragraf hükümlerine göre herhangi bir ücret tarifesi üzerinde anlaşamazlar ise, anlaşmazlık, bu Anlaşmanın 15 nci maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

7) Bu madde hükümlerine göre tespit edilmiş bir ücret tarifesi yeni bir ücret tarifesi tespit edilinceye kadar yürürlükte kalacaktır. Bununla beraber, bir ücret tarifesinin süresi bu paragrafa dayanılarak sona eriş tarihinden itibaren altı ay (6)'dan fazla uzatılamayacaktır.

Madde : 10

Mali Hükümler

1. Âkit Taraflardan her biri öteki Âkit Tarafın tayin edilen hava yolu işletmesine kendi ülkesinde yolcu, yük ve posta naklinden sağladığı kazançların masraftan artan kısmını, yürürlükte bulunan kambiyo mevzuatına uygun olarak, resmî kambiyo kuru mevcut olduğu takdirde bu kur veya aksi halde kazançların sağlandığı sıradaki kura eşit kur üzerinden transfer hakkı bahşedecektir.

2. Transfer, öteki Âkit Tarafça kabule şayan konvertibl dövizle yapılacaktır.

3. Yukarıda zikredilen kazançların transferi için gerekli döviz Âkit Tarafların Merkez Bankası veya yetkili herhangi bir millî bankasınca tahsis veya transfer edilecektir. Âkit Taraflar arasında bir tediye anlaşması mevcut ise ödemeler bu anlaşma hükümlerine göre yapılacaktır.

Madde : 11

İstisnalar ve İstatistikler

1. Sıkı bir işbirliği ruhu ile Âkit Tarafların yetkili Havacılık Makamları bu Anlaşma ve Eklerinin herhangi bir hükmünün uygulanmasının ve bunlara tatminkâr bir şekilde riayet edilmesini sağlamak amacıyla zaman zaman birbirleri ile istisna edeceklerdir.

2. Âkit Taraflardan her birinin yetkili havacılık makamları, istek üzerine, öteki Âkit Tarafın yetkili havacılık makamlarına, birinci Âkit Tarafın tayin edilen havayolu işletmesince mutabık kalınan servislerde sağlanan kapasitenin gözden geçirilmesi amacıyla makul bir tarzda istenebilecek periyodik ve başkaca istatistikleri ve-

receklendir. Bu istatistikler, o hava yolu işletmecilerince mutabık kalınan servislerde taşınan trafik miktarlarının ve bu trafiğin ilk çıkış ve son varış yerlerinin tespiti için gerekli bütün bilgileri içine alacaktır.

Madde : 12

Değişiklikler

1. Âkit Taraflardan biri bu Anlaşma ve Eklerinin herhangi bir hükmünün değiştirilmesini arzu ettiği takdirde, öteki Âkit Tarafla istişarede bulunmak isteyebilir; yetkili havacılık makamları arasında ve müzakere veya yazışma yoluyla yapılabilecek olan böyle bir istişare, istek tarihinden itibaren altmış (60) gün içerisinde başlayacaktır.

Mutabakata varılan herhangi bir değişiklik diplomatik yoldan nota teatisi ile teyit edildiğinde yürürlüğe girecektir.

2. Hatlardaki değişiklikler, Âkit Tarafların yetkili Havacılık Makamlarının aralarında doğrudan doğruya mutabakata varmalarıyla yapılabilir.

Madde : 13

Çok Taraflı Anlaşmalara Uygunluk

Bu Anlaşma ve Ekleri, her iki Âkit Tarafı da bağlayıcı olabilecek çok taraflı herhangi bir sözleşmeye uyacak şekilde değiştirilecektir.

Madde : 14

Sona Erme

Âkit Taraflardan biri, bu Anlaşmaya son vermek kararında olduğunu her zaman öteki Âkit Tarafa ihbar edebilir; bu ihbarname aynı zamanda Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilâtına da ulaştırılacaktır. Bu durumda, ihbarnamenin öteki Âkit Tarafça alınışından itibaren oniki ay içerisinde mutabakata varılarak geri alınmaması halinde; Anlaşma, bu sürenin bitiminde sona erecektir. Öteki Âkit Tarafça ihbarnamenin alındığı teyit edilmezse, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilâtının ihbarnamayı aldığı tarihten ondört (14) gün sonra alınmış sayılacaktır.

Madde : 15

Anlaşmazlıkların Çözümü

1. Âkit Taraflar arasında bu Anlaşma ve Ek'lerinin yorumlanması veya uygulanması ile ilgili bir anlaşmazlık çıkarsa, Âkit Taraflar bu anlaşmazlığı önce kendi aralarında müzakere yoluyla halletmeye çalışacaklardır.

2. Âkit Taraflar, müzakere yoluyla bir anlaşmaya varamadıkları takdirde, anlaşmazlığı karara bağlaması için bir şahıs veya teşekküle verme hususunda mutabık kalabilirler veya Âkit Taraflardan birinin isteği üzerine anlaşmazlık karar için Âkit Tarafların her birinin tayin edeceği birer hakem veya böylece seçilen iki hakemin tayin edeceği bir üçüncü hakemden kurulu 3 kişilik bir hakem heyetine sunulacaktır.

Âkit Taraflardan her biri, taraflardan birinin ötekinden, anlaşmazlığın tahkimini isteyen bir notayı diplomatik yoldan aldığı tarihten itibaren altmış (60) gün içinde bir hakem tayin edecek ve üçüncü hakem de bundan sonraki altmış (60) günlük bir süre içinde seçilecektir. Âkit Taraflardan herhangi biri verilen süre içerisinde bir hakem tayin edemezse veya üçüncü hakem belirtilen süre içinde seçilmezse Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı Konsey Başkanının, durumun gereğine göre, bir hakemi veya hakemleri tayin etmesini Âkit Taraflardan herhangi biri isteyebilir. Bu durumda üçüncü hakem üçüncü bir devletin uyruğu olacak ve hakem heyetinin başkanlığını yapacaktır.

3. Âkit Taraflar, bu maddenin 2 nci fıkrasına göre verilecek herhangi bir karara uymayı taahhüt ederler.

4. Hakem heyetinin masrafları, hakemlerin ücretleri ve masrafları da dahil olmak üzere, Âkit Taraflarca eşit olarak paylaşılacaktır.

Madde : 16

Tescil

Bu Anlaşma ve Ekleri Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilâtı nezdinde tescil ettirilecektir.

Madde : 17

Başlıklar

Madde başlıkları bu Anlaşmaya sadece müracaat ve kolaylık maksadıyla konulmuştur ve hiçbir surette bu Anlaşmanın maksat ve şumulünü tarif, tahdit veya tespit etmez.

Madde : 18

Yürürlüğe Girme

Bu Anlaşma ve onun ayrılmaz parçalarını teşkil eden Ekler, her iki Âkit Tarafın Anayasalarının öngördüğü formalitelerin tamamlanmasını müteakip diplomatik yoldan notaların teati edildiği tarihte yürürlüğe girecektir.

Yukarıdakileri tasdiklen, aşağıda imzaları bulunan ve hükümetleri tarafından usulü dairesinde yetkilendirilmiş olan temsilciler işbu Anlaşmayı imza etmişlerdir,

Türkçe ve İngilizce dillerinde, her iki metin aynı derecede muteber olmak ve ihtilâf halinde İngilizce metin esas sayılmak üzere 1973 yılı Temmuz ayının onüçüncü günü Ankara'da tanzim olunmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına

Pakistan Cumhuriyeti Hükümeti adına

İşletilecek Hatlar

1. a) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından tayin edilen havayolu işletmesi aşağıdaki hatlarda her iki yönde hava servisleri işletmeye yetkili olacaktır.

Türkiye'deki noktalardan ara noktalar vasıtasıyla Karşı ve ilerideki noktalar.

b) Üçüncü memleketlerden gelen veya bu memleketlere gidecek olan trafiğin diğer Âkit Taraf ülkesine bırakılması veya oradan alınması hakkı, aşağıdaki hatta tanınmıştır :

Türkiye'deki noktalardan ileride tespit edilecek iki ara nokta vasıtasıyla Karşı ve ileride tespit edilecek iki ileri nokta,

2. a) Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti tarafından tayin edilen havayolu işletmesi aşağıdaki hatlarda her iki yönde hava servisleri işletmeye yetkili olacaktır :

Pakistan'daki noktalardan ara noktalar vasıtasıyla İstanbul ve ilerideki noktalar,

b) Üçüncü memleketlerden gelen veya bu memleketlere gidecek olan trafiğin diğer Âkit Taraf ülkesine bırakılması veya oradan alınması hakkı, aşağıdaki hatta tanınmıştır :

Pakistan'daki noktalardan Tahran ve ileride tespit edilecek diğer bir ara nokta vasıtasıyla İstanbul ve ilerisinde Viyana ve Amsterdam.

Kapasite, frekans ve İstanbul'a veya İstanbul'dan beşinci trafik hakkı sektörlerinde kullanılacak herhangi bir trafik hakkı başlangıçta tarafların Havacılık Makamları arasında bir anlaşmayla kararlaştırılacaktır.

3. Yukarıda belirtilen hatların herhangi birindeki noktalar servisin başlangıç noktası, havayolu işletmesini tayin eden Âkit Tarafın ülkesinde bulunmak şartı ile, tayin edilen havayolu işletmesinin ihtiyarına bağlı olarak, bütün uçuşlarda veya bunların herhangi birinde kullanılmayabilir.

4. Âkit Taraflardan her biri servislerine, diğer Âkit Tarafın ülkesinden ileride veya Âkit Tarafların ülkeleri arasında bulunan ilâve noktaların dahil edilmesini talebedebilir. Bu talep, diğer Âkit Havacılık Makamlarının tasvibine bağlıdır.

Uçuş Tarifelerinin Onaylanması

1. Âkit Taraflardan her birinin tayin edilen havayolu işletmesi, her tarife dönemi için (yaz ve kış) uçuş tarifelerini, uçak tipi de dahil olmak üzere, tarifenin yürürlüğe gireceği tarihten en az 30 gün evvel öteki Âkit Taraf Havacılık Makamlarının onayına sunacaktır. Özel hallerde bu süre adı geçen makamların rızası ile azaltılabilir,

2. Âkit Taraflardan her birinin tayin edilen havayolu işletmesince, uçuş tarifelerinin, diğer Âkit Tarafın Havacılık Makamlarına sunulmasından önce, her iki Âkit Tarafın havayolu işletmeleri tarifelerin onaylanmasını kolaylaştırmak maksadıyla tarifeler üzerinde istişarede bulunacaklardır.

3. Bu uçuş tarifelerini alan Havacılık Makamları bunları onaylayacak veya değişiklik önerisinde bulunacaktır. Her halükârda tayin edilen havayolu işletmeleri tarifeleri ilgili Havacılık Makamlarınca onaylanmasından evvel servislerine başlamayacaklardır. Bu hüküm sonradan yapılacak değişikliklere de aynen uygulanacaktır.